

Cestou necestou do Podbeskydí za pampeliškami nejen sekce *Taraxacum*

Over hedge and ditch to Podbeskydí region
for dandelions, not just the *Taraxacum* section

DAVID HLISNIKOVSKÝ¹ & BOHUMIL TRÁVNÍČEK²

1) Sadová 605, CZ-738 01 Frýdek-Místek; e-mail: david.hlisnikovsky@email.cz

2) Univerzita Palackého v Olomouci, Přírodovědecká fakulta, Katedra botaniky,
Šlechtitelů 27, CZ-783 71 Olomouc; e-mail: bohumil.travnicek@upol.cz

Abstract: On April 20, 2024, we led an excursion focused on the floristic survey of dandelions (*Taraxacum*) across 12 localities in the Podbeskydí region (northeastern part of the Czech Republic). In total, we recorded 54 described species of this genus, along with several other species that have not yet been scientifically identified. The majority of the species belonged to the section *Taraxacum* (syn.: sect. *Ruderalia*), although we also found representatives of the sections *Hamata* (*T. hamatiforme*) and *Celtica* (*T. gelertii*). Perhaps the most noteworthy discovery was *T. cordatum* (sect. *Taraxacum*) in the city of Třinec. This taxon had not previously been reported in the Podbeskydí region and was known from only three other localities in the Czech Republic. Additionally, we observed other notable plants accompanying the dandelions, such as *Eleocharis uniglumis* near the city of Frýdek-Místek.

Keywords: Czech Republic, floristic research, vascular plants

Taxonomické pojetí a nomenklatura: Kaplan et al. (2019), Trávníček et al. (2010)

Tohoroční první, tak trochu aprílové exkurze Moravskoslezské pobočky ČBS, a to za pampeliškami nejen sekce *Taraxacum*, jsme 20. dubna 2024, v doprovodu prvního a pod odborným vedením druhého autora, se šesti dychtivými účastníky postupně navštívili zbytky vlhkých luk na frýdeckých Panských Nových Dvorech, okolí zámku, kostela a nádraží v Hnojníku, degradované vlhké louky u Stříteže, špitální park v Třinci-Sosně a jablunkovské sanatorium s arborem. Zaznamenali jsme celkem tři sekce pampelišek (*Celtica*, *Hamata* a *Taraxacum*, dříve *Ruderalia*), 54 popsáných druhů, dalších 22, které už své provizorní jméno mají, ale dosud nebyly řádně popsány a publikovány (ty zde nezmiňujeme), a kvanta dalších druhů, které věda pravděpodobně ani nezná.

Někdejší bohaté vlhké louky mezi Frýdkem a Dobrou byly zorněny, degradovány či zastavěny a druhová pestrost vzala zaslve i mezi pampeliškami. Jediným cennějším nalezeným druhem byla ohrožená pampeliška šavlovitá (*T. copidophyllum*; obr. 1), která stojí na pomezí sekcí *Palustria* a *Taraxacum*. Vyrůstala pospolu s kvetoucí bahničkou bahenní (*Eleocharis palustris*) a vzácnou b. jednoplevou (*E. uniglumis*), která byla dosud v celém Moravskoslezském kraji neznámá.

Obr. 1. Pampeliška šavlovitá (*Taraxacum copidophyllum*) na Panských Nových Dvorech. – Foto D. Hlisnikovský

V hnojnickém zámeckém parku z dálky svítily rozkvetlé pampelišky, avšak do oploceného soukromého areálu nás neměl kdo vpustit. Po hřbitovní zdi kol kostela se pnul méně běžný zvěšinec bledý (*Cymbalaria pallida*), v obecním intravilánu už čněly první lodyhy bradáčku vejčitého (*Listera ovata*) a na mnoha příhodných místech kvetl i robustní pryskyřník ze skupiny pryskyřníku mnohotvarého (*Ranunculus fallax* s. l.), kterýžto náleží poslední apomiktické skupině, která u nás odolává hlubšímu poznávání, tedy pryskyřníku zlatožlutému (*R. auricomus* agg.). V obecních trávnících naši pozornost poutaly běžnější druhy ruderálních pampelišek, jedna opakující se však vynikala svým úhledně pravidelně tvarovanými listy (obr. 2); pro tu jsme však jméno neměli. Kolem nádraží s hojností lomikamenu trojprstého (*Saxifraga tridactylites*) byly trávníky povětšinou posečeny, přesto se zde našla další ohrožená – pampeliška háčkatá (*T. ancistratum*).

Vlhké louky u Stríteže byly zklamáním, ne že by nehostily běžnější pampelišky, avšak jejich degradace a eutrofizace byla značná. Nakonec i zde se našly nějaké zajímavější druhy: pampeliška kyjovitá (*T. corynodes*), p. bledá (*T. expallidiforme*) a p. stínomilná (*T. sublaeticolor*). A na okraji pole se uchytil nepatrlec rolní (*Aphanes arvensis*).

V třinecké Sosně nám začaly ty pravé žně, až nám šla hlava kolem. Rozeznali jsme zde na 45 druhů pampelišek! Prvně jsme mohli porovnat znaky sekce *Hamata* u nale-

Obr. 2. Interestní neurčená pampeliška (*Taraxacum* sect. *Taraxacum*) v Hnojníku. – Foto D. Hlisnikovský

zené pampelišky pestré (*T. hamatiforme*; obr. 3), a i těch ohrožených druhů bylo více: p. tmavolistenná (*T. amaurolepis*), p. nazlátlá (*T. aurosulum*), p. krátkolistenná (*T. brachylepis*), p. srdčitá (*T. cordatum*), p. hrbolkatá (*T. gibberum*), p. lesklá (*T. lucidum*), p. zprohýbaná (*T. pseudoretroflexum*), p. zavalitá (*T. rhamphodes*), p. zvlněná (*T. undulatum*) a mnoho dalších běžnějších. V trávnicích se dařilo i potměšilé jahodce indické (*Duchesnea indica*) a tam, kde půda vlhla, rovněž ostrici Otrubově (*Carex otrubae*). Ještě jsme stihli seběhnout do rokle potoka tekoucího z Babí hory, kde ve strmých svazích prosperují bohaté populace jeleního jazyku celolistého (*Asplenium scolopendrium*) a měsícnice vytrvalé (*Lunaria rediviva*), a na večer se přesunuli do Jablunkova.

Tam to teprve přišlo. Hned za závorou sanatoria nás vítaly zástupy pomněnek řídkokvětých (*Myosotis sparsiflora*) a první jedinci sekce *Celtica*, pampelišky Gelerťovy (*T. gelertii*; obr. 4) s charakteristicky vzhůru směřovanými vnějšími zákrovními listeny. V neobyčejně přívětivém arboretu jsou pěstovány všemožné exotické druhy dřevin i bylin, a rovněž krajinářsky na nás působilo velmi harmonicky. Druhovita pampelišek nám brala poslední dech, zatímco igelitky kypěly cennými sběry. Z dosud nejmenovaných vzácnějších druhů nutno zmínit také pampelišku šafránokvětou (*T. croceiflorum*), p. zlatavou (*T. chrysophaenum*), p. skvrnitou (*T. maculatum*)

Obr. 3. Úbor pampelišky pestré (*Taraxacum hamatifforme*) ze sekce *Hamata* v třinecké Sosně. –
Obr. 4. Úbor pampelišky Gelertovy (*Taraxacum gelertii*) ze sekce *Celtica* v jablunkovském sanatoriu. – Foto D. Hlisnikovský

Obr. 5. Druhého dne odpoledne ve Štramberku: vyhrabávání „paludosních“ pampelišek (*Taraxacum* sect. *Palustria*) zpod sněhu. – Foto D. Hlisnikovský

a p. zaměňovanou (*T. undulatiforme*) i dosud neidentifikované rostliny sekce *Hamata*. Po 54 zaevidovaných druhích, kdy jsme prošli jen malou část arboreta, se čas nachýlil natolik, že bylo potřeba začít sběry zpracovávat, tudíž jsme se přesycení odebrali k odjezdu. Přes noc, při zakládání, jsme se vrátili zpět do zimy – nasněžilo a na druhý den bylo nutné pampelišky ze sněhu vyhrabávat (obr. 5).

Použité zdroje

- Kaplan Z., Danihelka J., Chrtek J. jun., Kirschner J., Kubát K., Štech M. & Štěpánek J. [eds] (2019): Klíč ke květeně České republiky. Ed. 2. – Academia, Praha.
- Trávníček B., Kirschner J., Štěpánek J. & Vašut R. J. (2010): *Taraxacum Wiggers* – pampeliška (smetánka). – In: Chrtek J. jun., Kaplan Z. & Štěpánková J. [eds], Květena České republiky 8: 23–269, Academia, Praha.

Příloha č. 1 – Seznam nalezených taxonů

(sestavil D. Hlisnikovský)

Seznam lokalit

1. 84a. Beskydské podhůří, 6376a, Frýdek (distr. Frýdek-Místek): Panské Nové Dvory, rozvolněná vlhká sečená louka 333 m SSZ kaple sv. Archanděla Michaela na městském hřbitově, nyní součást jízdního, 49°40'38,6"N, 18°22'57,8"E, 312 m n. m.
2. 84a. Beskydské podhůří, 6377a, Hnojník (distr. Frýdek-Místek): obvodové zdivo hřbitova, 49°40'58,4"N, 18°32'29,0"E, 373 m n. m.
3. 84a. Beskydské podhůří, 6377a, Hnojník (distr. Frýdek-Místek): obecní trávník u hasičské zbrojnice při zámku, 49°41'02,2"N, 18°32'28,0"E, 371 m n. m.
4. 84a. Beskydské podhůří, 6377a, Hnojník (distr. Frýdek-Místek): obecní trávníky severně železničního nádraží, 49°40'43,4"N, 18°32'24,8"E, 361 m n. m.
5. 84a. Beskydské podhůří, 6377a, Hnojník (distr. Frýdek-Místek): železniční nádraží, 49°40'42,9"N, 18°32'22,8"E, 360 m n. m.
6. 84a. Beskydské podhůří, 6377a, Hnojník (distr. Frýdek-Místek): vlhké kulturní louky 840 m JZ od železničního nádraží v obci, 49°40'32,8"N, 18°31'56,4"E, 369 m n. m.
7. 84a. Beskydské podhůří, 6377a, Střítež (distr. Frýdek-Místek): degradované vlhké louky s lignikulturou "rychle rostoucích topolů" za obecním úřadem na východní straně železniční tratě, 49°40'51,5"N, 18°34'21,5"E, 353 m n. m.
8. 84a. Beskydské podhůří, 6378a, Třinec-Lyžbice (distr. Frýdek-Místek): špitální park nemocnice Třinec-Sosna, 49°40'25,5"N, 18°41'26,8"E, 338 m n. m.
9. 84a. Beskydské podhůří, 6378a, Třinec-Dolní Líštná (distr. Frýdek-Místek): vlhká sečená louka JV nemocničního areálu Třinec-Sosna, 49°40'24,8"N, 18°41'36,4"E, 338 m n. m.
10. 84a. Beskydské podhůří, 6378a, Vendryně (distr. Frýdek-Místek): strže při ústí bezejmenného potoka z Jahodné do Olzy/Olše, 49°40'19,6"N, 18°41'25,2"E, 329 m n. m.
11. 84b. Jablunkovské mezihoří, 6478b, Jablunkov (distr. Frýdek-Místek): Sanatorium Jablunkov s arboremem, 49°34'14,6"N, 18°45'12,8"E, 398 m n. m.
12. 84b. Jablunkovské mezihoří, 6478b, Jablunkov (distr. Frýdek-Místek): starý vysoký kamenný mostek přes Ošetnici při Sanatoriu Jablunkov, 49°34'09,9"N, 18°45'24,3"E, 400 m n. m.

cévnaté rostliny

Allium scorodoprasum: 9; *A. ursinum* subsp. *ursinum* (LC/C4a): 4; *Aphanes arvensis* (NT/C3): 7; *Asplenium scolopendrium* (VU/C1): 10; *Caltha palustris*: 7; *Cardamine pratensis*: 3, 11; *Carex otrubae* (LC/C4a): 8; *C. pilulifera*: 11; *Cymbalaria pallida*: 2; *Dentaria bulbifera*: 8; *Duchesnea indica*: 8; *Eleocharis palustris*: 1; *E. uniglumis* (VU/C2): 1; *Euphorbia platyphyllos*: 5; *Filipendula ulmaria*: 7; *Geranium palustre*: 7; *Gymnocarpium robertianum*: 12; *Juncus inflexus*: 9; *Lathyrus pratensis*: 9; *Listera ovata* (LC/C4a): 3, 11; *Lunaria rediviva* (LC/C4a): 10; *Lychnis flos-cuculi*: 9; *Myosotis sparsiflora* (LC/C4a): 11; *M. sylvatica*: 11; *Plantago media*: 3; *Potentilla anserina*: 7; *Ranunculus fallax* group s. lat.: 3, 4; *Saxifraga tridactylites* (NT/C3): 5; *Taraxacum aberrans*: 1, 3, 4, 8, 11; *T. acervatulum*: 8, 11; *T. acroglossum*: 7, 8, 11; *T. alatum*: 4, 8, 11; *T. amaurolepis* (DD/C4b): 8, 11; *T. amplum*: 11; *T. ancistratum* (VU/C3): 4, 8; *T. ancistrolobum*: 3, 11; *T. atrox*: 11; *T. aurosulum* (NT/C4a): 8; *T. brachylepis* (NT/C3): 8; *T. chrysophaenum* (LC/C4a): 11; *T. copidophyllum* (NT/C3): 1, 8; *T. cordatum* (DD/C4b): 8; *T. corynodes* (LC/C4a): 7; *T. crassum*: 1, 3, 7, 8, 11; *T. croceiflorum* (NT/C4a): 11; *T. deltoidifrons*: 11; *T. diastematicum*: 4, 8; *T. ekmanii*: 1, 3, 8, 11; *T. expallidiforme* (DD/C4b): 7; *T. exsertiforme*: 3, 8, 11; *T. freticola*: 1, 3, 7, 8, 11; *T. gelertii* (VU/C3): 11; *T. gibberum* (VU/C3): 8; *T. glossodon*: 11; *T. guttigestans*: 11; *T. hamatiforme*: 8, 11; *T. hepaticum*: 3, 8, 11; *T. horridifrons*: 1, 11; *T. ingens*: 1, 3, 7; *T. interveniens*: 8, 11; *T. lacerifolium*: 1, 3, 7, 8, 11; *T. lamprophyllum*: 11; *T. laticordatum*: 4, 8, 11; *T. lucidum* (NT/C3): 8, 11; *T. macranthoides*: 1, 3, 8, 11; *T. maculatum* (LC/C4a): 11; *T. oblongatum*: 3, 11; *T. obtusifrons*: 3, 4; *T. ochrochlorum*: 7, 11; *T. oxyrrhinum*: 4, 8, 11; *T. piceatum*: 1, 3, 4, 7; *T. pronilobum*: 8; *T. pseudoretroflexum* (DD/C4b): 8; *T. pulchrifolium*: 1, 6, 7, 8, 11; *T. rhamphodes* (DD/C4b): 8, 11; *T. sertatum*: 7, 11; *T. sinuatum*: 11; *T. sublaeticolor* (LC/C4a): 7; *T. undulatiflorum*: 3, 7, 8, 11; *T. undulatiforme* (LC/C4a): 11; *T. undulatum* (LC/C4a): 8, 11; *T. urbicola*: 8, 11; *Ulmus laevis* (LC/C4a): 7; *Veronica filiformis*: 3, 11.